

Тема: «Життєподібний» сюжет і філософсько-символічний зміст твору Ернеста Хемінгуея. «Старий і море» - повість притча про людину. Вплив Е.Хемінгуея на розвиток художньої прози ХХ ст.

Джерела та посилання: <http://www.ukrlib.com.ua>

Хемінгуей Е.Старий і море: Повість. Оповідання/ Перекл. з англ..В.Митрофанова; Передм. А.Могильного.-К.: Котигорошко.1993.-96 с.

I. Мотивація навчальної діяльності

«Подумки він завжди звав море la mar, як зовуть його по-іспанськи люди, які його люблять. Часом ті, хто його люблять, кажуть про нього марно, але завжди як про жінку, в жіночому роді. Молодші рибалки, із тих, які користуються буями замість поплавків для своїх споряджень і ходять на моторних човнах, придбаних у ті дні, коли печінка акул була у великій ціні, називають море el mar, тобто в чоловічому роді. Вони говорять про нього як про простір, як про суперника, а часом навіть як про ворога. Старий же постійно думав про море як про жінку, яка дарує велику милість чи відмовляється від неї, а якщо і дозволяє собі необдумані чи недобрі вчинки, - що ж зробиш, така вже її вдача. «Місяць хвилює море, як жінку», - думав старий.» («Старий і море»)

Цитуючи рядки неперевершеного оповідання Е.Хемінгуея, я хотіла показати вам велику любов автора до письменства, своєї справи, захоплення, творчої манери, яка чарує тебе з першого випадкового рядка. Адже головним принципом автора було писати як можна більш правдиво, писати, передаючи читачу думки, вчинки і переживання так, як ніби він чи вона відчували, що прочитане ними стало частиною їх життєвого досвіду і ніби відбувалося насправді. Сподіваюся, що ви знайдете час для прочитання не одного твору майстра і поринете у глибину чуттєвості, краси, реальності сприйняття.

II. Оголошення теми й мети уроку

III. Формування вмінь і навичок учнів

1. Короткі біографічні відомості

а. Пропоную вам, використовуючи прийом «гронування», критично осмисливши, виділити найголовніше з біографічних відомостей

Е. Хемінгуей.

б. Погрупувати відомості: література, захоплення, громадська діяльність, спосіб життя.



2. Аналіз твору

1. Яке враження у вас склалося після прочитання твору?
2. Яка основна ідея повісті?
3. Чому повість «Старий і море» ще називають притчею?

Щоб детальніше зрозуміти та осмислити прочитане пропоную перейти до детального аналізу твору. Попередньо ви отримали завдання - підготувати короткі повідомлення-висновки щодо аналізу твору з різних позицій (за запропонованими елементами аналізу художнього твору).

(учні підготували повідомлення-висновки та загальну презентацію)

- Біографічний (вираження автора через твір)

Полювання та риболовля були улюбленими заняттями Хемінгуея з раннього дитинства. Деякі вважають, що зустрічі з дикою природою вивільняють в людині її природну сутність. Хемінгуею вони ж давали можливість з'єднатися з природою як з частиною самого себе.

Морським рибальством автор захопився 1928 року, коли оселився у Кі-Уесті. Перебравшись до Куби він навчився добувати велику рибу, а 1934 року придбав власну яхту. Його чоловічим персонажам притаманна перш за

все хорообрість і небажання виставлятися на показ. Як Хемінгуей, так і герої його творів, переживають кризу та злети. Цей чоловік жив, підкоряючись лише внутрішньому голосу, і лише собі він завдячує усім, чого досягнув у житті. Неможливо провести ризику між письменником, який страждає від недовершеності світу, і людиною, чиє серце переповнює любов і співчуття до усього живого. Великі романи і маленькі оповідання відкривають перед читачем душу автора – закоханого в життя романтика.

- культурно-історичний (взаємозв'язок з культурно-історичним розвитком суспільства)

Події, описані у творі відбуваються на найбільшому острові Карибського моря – Кубі приблизно у 30-40 роки XX століття. До кінця 19 століття острів був під контролем Іспанії. У 1902 році Куба отримала незалежність, хоча Сполучені Штати продовжували контролювати життя в країні. Це зачіпало національну самосвідомість народу, в пам'яті якого ще свіжі спогади про десятиліття самовідданої боротьби за свободу, проти колоніального гніту та приниження. У країні соціальні суперечності, часті страйки, зокрема низький рівень життя робітників і службовців, які потерпають від малоземелля, безробіття, низького рівня життя.

Перспективна галузь – морське рибальство.

Кубинська культура являє собою багатошарове переплетіння іспанських, африканських та індіанських мотивів. Кубинці носять європейський одяг, пристосований до умов тропіків. Символом змішаних традицій стала і знаменита кубинська страва – рис із чорною квасолею, що називається «білі й негри». Кубинці люблять солодке, п'ють багато кави та соків.

На Кубі шанують фізкультуру та спорт. У творі також є згадка про легендарного американського бейсболіста, другого чоловіка Мерилін Монро, - Джо Ді Маджіо (Joe DiMaggio), (Про нього складали пісні, писали книжки, а Хемінгуей мріяв з ним порибалити), легендарного тренера Джона Джозефа МакГроу.

- психологічний (аналіз літературного героя через особистість автора)

Ернест Хемінгуей – людина, яка жила активним, розміреним життям. Як правило, працював зранку, після обіду - рибалив, а ввечері спілкувався з друзями. Писав, воював, одружувався та розлучався. Був у центрі уваги, а інколи - самотнім, вольовим і водночас здатним до самогубства.

Спілкування з природою завжди примирювало його життя.

Всі, кому доводилося спілкуватися з Хемінгуєм, зізнавалися, що з перших хвилин потрапляли під владу чарівності цього відкритого, природного, невимушеного чоловіка і захоплювалися легкістю спілкування з ним.

Люди, які добре знали письменника, разом з тим зауважували, що йому були властиві заздрість, надуманість та недовіра, які нерідко штовхали його до розбрату зі старими друзями. На щастя, якості характеру Хемінгуея не завадили створенню безсмертних шедеврів.

І саме в головному герої «Старого та моря» Хемінгуей бачив себе. Слова Сантьяго про те, що людину можна знищити, але не можна перемогти, були життєвим кредо письменника.

- формальний (пошук технічних прийомів, використаних автором)

Досягненням світової літератури стали не лише ідеї, теми та персонажі творів Хемінгуея, але й створений ним стиль, який критики назвали «метод айсберга». За подібністю до айсберга, 1/9 якого криється під водою, так і лаконічний виклад Хемінгуея фіксує лиш «зовнішнє», відштовхуючись від якого читач самостійно сягає вершин авторської думки.

Майстер підтексту, психологічного діалогу та художньої деталі, постійно давав можливість читачеві бути співавтором твору; про головне ніколи не говорив – головне розумів і сприймав сам читач.

На думку Хемінгуея, - писати насправді дуже просто, - ти просто сідаєш і починаєш сходити кров'ю. Працюючи в молоді роки репортером, Ернест Хемінгуей виробив в собі телеграфний стиль – з точністю, характерною журналісту фіксувати все, не гребувати навіть простим олівцем, а робити з цього перевагу. Звідси і пояснення творчого принципу Хемінгуея: «Письменник не описує життя, а творить нову дійсність».

структурний (розчленування тексту на дрібніші частини і визначення зв'язків між ними)

Повість-притча Е.Хемінгуея – самостійний твір неподілений на розділи, композиція – оповідна, наявний оповідач; виклад інформації – розповідь та спогади (сни), викладені у хронологічній послідовності.

Композиційно твір можна розчленувати на частини:

- експозиція (знайомство з персонажами, місцем дії);

- зав'язка(старий виходить в море):
- розвиток дії (перебування Сантьяго у човні);
- кульмінація (двобій з рибиною);
- розв'язка (повернення старого додому).
- Сюжет частково взятий з реального життя (Хемінгуей був завзятим рибалкою і добре розумівся на тонкощах цього ремесла, знався з багатьма рибалками, одним з прототипів головного героя міг бути рибалка Грегоріо Фуентос (образ частково вигаданий).

семіотичний – розгляд твору як системи знаків та символів

Уміння правильно бачити і розуміти символи сприяє глибокому прочитанню художнього твору. Нерозуміння символічної природи образів, навпаки, може привести до грубих помилок у тлумаченні тексту, до спотворення авторського задуму. Символи дозволяють читачеві на основі авторських підказок вибудувати асоціативний ланцюг, що зв'язує різні явища життя.

Хемінгуей у своєму творі використав багату символіку:

Океан – життя, безбережність.

Рибина - це мрія, мета, до якої людина іде все життя і досягає її.

Акули - це негаразди, небезпека, вороги, з якими доводиться боротися.

Хлопчик Маноліно - це надія на майбутнє, на продовження роду, згадка про молодість та силу.

Леви - символ хоробрості, стійкості, великої сили волі, самовпевненості, молодості, того, що допомагає жити.

Сон ниць – сон молодої людини.

Вітрило (парусник) – символізує надію, мрію, удачу у справах

Море – символ безкінечності, часу, вічності, могутньої сили природи; знищення, незвіданої таємниці; подорож морем – стан між життям та смертю.

Човен – символізує материнське лоно, захист поряд з самотністю, розлукою, силою, яка невтримно несе течією до берега вічного спочинку (образ «перевізника» на той «бік»). І, разом з цим, човен – це символічний засіб, який вказує, що людська сила поширюється не лише на сушу, але й на води.

Значення цих символів, як бачимо, підтверджує філософський зміст

повісті-притчі «Старий і море».

- **рецептивно-естетичний (зосередження уваги читача через зображувально-естетичні художні засоби).**

Хемінгуей-письменник був неймовірно вимогливим до себе. Він прагнув навчитися писати так, як не вмів ніхто. І це йому вдалося. Письменник завжди відповідав своєму кредо, яке сформував раз і на завжди: «Це простота мови та думки. Вона вільна та невигадлива від свідомого літературного зусилля... Стиль письменника має бути особистим та безпосереднім, його образи - багатими, слова – простими та енергійними.» Хемінгуей вивів для себе формулу письменницького успіху: «Писати треба тільки тоді, коли це приносить радість». Він не вважав себе великим письменником, хоча за життя був визнаним одним із кращих митців сучасності.

Особлива приваблива риса творів Ернеста Хемінгуея криється в тому, що всі вони вчать любити життя. А цим вони зобов'язані вірі у твердість та непохитність головних цінностей: добру, розуму, чуйності, великодушності. Хемінгуееві герої не можуть бути слабкими, кволими, егоїстичними та боязкими. А головне, що вони невигадані, - в житті письменник намагався оточувати себе саме такими людьми, з якими було «чисто та світло».

Пізнаваними знаками його фірмового «телеграфного стилю» були відсутня надмірна емоційність, точність деталей, швидкий темп, місткість змісту, використання художніх засобів. Натомість залишалася об'єктивність, все інше мав відчувати читач.

IV. Рефлексія (Робота з візуальними on-line дошками на прикладі linoit)

<http://en.linoit.com>

<http://linoit.com/users/04021977/canvases/Особливості%20стилю%20Хемінгуея>

V. Домашнє завдання: написати твір-роздум на тему: «Людину можна знищити, але не можна перемогти» за повістю-притчею «Старий і море» Е.М.Хемінгуея або есе на тему «Сторінки життя і творчості».